

Aportacions verdes a l'urbanisme de Riudoms

Maria Eugènia Perea Virgili

El lledoner de Sant Antoni.

Malgrat les secades dels estius, / tu ancara vius. / Ni les garbinades de primavera, / ni els mestrals de tardor / et fan por. / De l'udolar del tro / i del fibló del llamp / te'n rius. / Tens fama de fort. / Penjat d'un marge, / fas front als elements / que et brinquen, / t'assolen inclements / i mai no poden abatré't / les fúries impotents.

Josep Cros i Cabré, poeta riudomenc, del llibre *Riu d'Oms a flor de pell*, 1963.

Introducció

La societat no és estàtica i, en general, el pas del temps serveix per progressar i anar cap a millor en camps diversos. En els últims decennis, la societat ha canviat en molts aspectes: en igualtat de gènere (us imagineu un pare canviant un bolquer fa trenta anys?), en tecnologia (no cal esmentar les transformacions que s'han produït perquè són evidents), en llengua (algú fa dues dècades feia anar els verbs *empatitzar*, *verbalitzar* o *visualitzar*, avui en boca de tothom?)

En matèria «verda», que és la que ens ocupa en el present número de *Lo Floc*, encara hi ha molta feina per

fer. El crit d'alerta és sobre la taula des de fa anys, ben cert, però sembla que ni els estats ni les municipalitats ni els ciutadans estem del tot decidits a posar-hi remei. Sí que hem incorporat gestos que temps enrere no teníem en compte, però encara no són suficients, i som a temps a millorar-ho.

Mai com ara hem estat tan conscienciats, mai com ara hem tingut al cap tantes iniciatives (Protocol de Kyoto, cimera pel clima, fenomen GretaThunberg, agenda 2030, horitzó 2050), mai com ara tenim incorporat al nostre vocabulari tants termes que hi fan referència (comerç circular, reduir/reutilitzar/reciclar, quilòmetre zero, comerç de proximitat, hidrogen verd, escalfament global, canvi climàtic, emergència climàtica, emissions de gasos amb efecte d'hivernacle, etc.), però tampoc mai com ara havíem estat tan lluny de deixar als nostres fills un planeta almenys tan net com el vam trobar nosaltres (recordeu notícies recents com la del desglaç del permagel de les altes latituds de l'hemisferi nord, del trencament d'un gran iceberg de la glacera Pine Island, a l'Antàrtida, o de l'alerta que d'aquí trenta anys al mar hi haurà més residus plàstics que peixos, entre altres)

La part positiva, em sembla, és que a dia d'avui gran part de la població, la que té més bona predisposició, ja hi està sensibilitzada. Sens dubte hi han ajudat bones campanyes polítiques com la de la recollida selectiva de residus, la de «les bosses es paguen» o la de «prou plàstics». Últimament, quan poso la televisió faig l'exercici de fixar-me en quants dels anuncis que s'emeten en les pauses publicitàries incorporen la, diguem-ne, «perspectiva verda». El resultat és positivament sorprenent: càpsules de cafè fetes amb material 100% reciclable, ampolles d'aigua amb un 50% de plàstic reciclat, roba de cotó orgànic, reserves d'hotel amb compensacions per l'impacte que les emissions de carboni derivades dels viatges tenen en el planeta, les persones i els animals... És clar que, per ser estrictes, em direu que el que s'hauria de procurar és evitar desplaçaments i no gastar gens de plàstic encara que sigui reciclat. Però, bé, tot és començar.

Si ens situem a nivell municipal, a Riudoms hem de recordar amb orgull que als anys noranta va ser dels primers pobles de la comarca a disposar de contenidors amb fracció de plàstics, paper, vidre i piles (recordeu aquella mena de papereres de color carabassa per dipositar-hi piles?) Actualment també hem d'aplaudir la campanya «la bona brossa» la qual promou la recollida selectiva amb l'estímul de donar els beneficis econòmics obtinguts a les famílies amb malalts de càncer. Igualment ens traiem el barret davant dels qui en el seu dia van plantar pins a la riera i, més cap aquí, condicionar un senderó delimitat amb tutors transcorrent paral·lel al curs fluvial, entre altres iniciatives verdes i sostenibles.

El que és una llàstima és que a Riudoms no s'hagin emprès encara polítiques valentes de remodelació de carrers i places per instal·lar-hi carrils bici i punts de recàrrega per a vehicles elèctrics. I el que és encara més lamentable és que en matèria «literalment verda», si em permeteu d'anomenar-ho així, és a dir, en el nombre d'arbres per càpita en les darreres dècades s'hagi anat en retrocés. Les xifres són clares: el nucli urbà ha crescut i el nombre d'habitants ha augmentat, però la quantitat d'arbres d'ombra ha disminuït notablement. L'objectiu del present article és fer-ne un repàs, una comparació amb anys pretèrits i una proposta per al futur més immediat. Si és realment veritat, com no es cansa de

repetir l'equip de govern actual de la nostra Casa de la Vila, que es vol fer «un Riudoms per a les persones», tot el que proposem en aquest escrit hauria de ser ja i sense cap demora un objectiu prioritari. Afrontar-lo ara i sense excuses demostraria que s'aposta decididament pel benestar de les persones i pel planeta. Val a dir que la mateixa proposta, tot i que no tan detallada, fou presentada al consistori riudomenc el 5 de desembre de 2019; fou ben rebuda i, pel que digueren els seus responsables, no hi podien estar més d'acord, però a dia d'avui no se n'ha vist ni un sol fruit, més aviat el contrari.

Fotos 1 i 2. Vehicles (mal) estacionats a l'ombra dels arbres demostren que les persones preferim estar frescos que no pas rostir-nos al sol. La primera fotografia està feta a les finques buides del carrer dels Avellaners (estiu 2021) i la segona al pàrquing de darrere de l'ermita de Sant Antoni (estiu 2020).

Necessitat d'ombra

Que quan fa calor (i a Riudoms no en fa només a l'estiu més estricte sinó també part de la primavera i fins a mitjans d'octubre) la gent busca l'ombra no són paraules, és un fet. Posaré quatre exemples que puc documentar. Primer: les famílies que les últimes setmanes del curs passat esperaven els seus nens de P3 a l'avinguda de Catalunya no es palplantaven just davant la porta per on havia de sortir la mainada, sinó al portal de l'edifici del número 9 perquè en aquella hora hi tocava l'ombra. Segon: al «descampat multiús» del carrer dels Avellaners els conductors que hi aparquen busquen l'ombra d'un dels pocs arbres que hi ha (foto 1). Tercer: de jutjat de guàrdia és el cas dels que s'atreveixen a estacionar damunt del caminet per a vianants que hi ha al pàrquing de darrere de l'ermita de Sant Antoni; no hi ha paraules per descriure l'absolut incivisme d'aital conductor, i tot per mantenir fresc el cotxe (foto 2). I quart: els «Avis i àvies de Riudoms per la llibertat» que cada dissabte a les dotze del migdia es reuneixen a la plaça de l'Església van veure minvada l'assistència a començament de l'estiu del 2021 perquè amb la poda realitzada als pocs arbres que hi resten no hi havia ombra. Tant és així, i tantes van ser les queixes, que el responsable de l'activitat a mitjans de juliol es va veure obligat a sol·licitar a la Casa de la Vila que hi instal·lés un petit envelat o para-sol (foto 3).

Foto 3. El 17 de juliol de 2021 els «Avis i àvies de Riudoms per la llibertat» sota un envelat instal·lat per la Casa de la Vila a fi i a efecte de mitigar els efectes del sol del migdia, ja que els pocs arbres que resten a la plaça de l'Església no fan ombra a causa de la poda severa que se'ls ha practicat. Aquesta vela s'hi ha hagut de posar com a últim recurs arran de les queixes dels avis.

Els carrers

Hi ha carrers de Riudoms que es podrien arbrar amb prou facilitat. El carrer de la Sardana és potser el més

evident perquè em sembla que és dels pocs té una vorera ampla (la de la banda de mar) i que per tant és incomprendible que, havent-hi espai sobrer, no s'hi hagin plantat arbres com sí que n'hi ha uns metres més enllà, davant del CAP. El mateix podríem dir de l'avinguda dels germans Nebot, de la gasolinera fins a la carretera de Cambrils. Un altre exemple és l'avinguda de Catalunya en la qual, si hi ha lloc per a pilons i per a uns bancs on no s'hi asseu gaire gent potser perquè són bastant incòmodes, també hi hauria d'haver espai per als arbres. Vull recordar aquí que en aquest poble nostre de vegades els usos de les voreres es fan ben a mida dels qui les ideen, o no heu vist les del carrer de la Música on s'hi ha reservat (al damunt!) un espai per a vehicles municipals? (foto 4).

Foto 4. Construir una vorera no per a vianants sinó per aparcar-hi cotxes (contrasantit!) de la policia i l'ajuntament (privilegi!) hauria de ser un quelcom que, com a mínim, hauria de deixar perplexos tots els riudomencs.

Ara bé, si pel que sigui la vorera no és un espai que es consideri adient per als arbres, existeixen altres solucions com plantar-los a la calçada i aprofitar així per delimitar bé les places d'aparcament, tal i com s'observa a la foto 5, de la Selva del Camp. Aquesta proposta podria ser doblement profitosa i es podria aplicar als carrers de la urbanització Molí d'en Marc o de la Soleiada, entre altres.

Foto 5. Exemple de carrer arbrat a la Selva del Camp on l'espai reservat als arbres ajuda a delimitar les places d'aparcament.

En l'apartat de carrers cal parlar del de Sant Antoni, que mereixeria tot un capítol a banda pels constants problemes de circulació que s'ocasionen sobretot en el tram més estret, o sigui, entre els números 23 i 32 aproximadament. Aquí seria bo allò que deia abans: que Riudoms tingués un govern valent que agafés el toro per les banyes, habilités zones d'aparcament com cal (asfaltades, delimitades, ombrades) per alliberar de cotxes vies com la de Sant Antoni, la qual llavors tindria espai per a construir-hi voreres amples amb til·lers ufanosos, per exemple, com els de l'avinguda del Primer d'Octubre, tan agradables. Algun dia tindrem un consistori que emprengui remodelacions estructurals com aquesta o continuarem amb la política del qui dia passa, any empeny? Val la pena recordar que tant el carrer de Sant Antoni com el de Sant Pau van tenir plàtans d'ombra almenys fins els anys setanta.

Voldria esmentar també el carrer de Salvador Espriu que durant massa anys ha lluït uns arbres estrafets (em sembla que eren troanes) i molts escocells buits (fotos 6 i 7). La queixa arriba tard perquè ara s'han arrencat tots i s'hi han plantat *Phoenix canariensis*; l'estètica està assegurada, però d'ombra no en faran.

Fotos 6 i 7. Exemple de troana que fins la primavera del 2021 era al carrer de Salvador Espriu. Al costat, un dels diversos escocells que durant anys han estat buits.

Fotos 8, 9 i 10. Exemples d'avingudes d'entrada al poble arbrades com la de Reus són el camí a seguir. Ara falta, com es veu a les altres dues fotografies, completar la feina a l'entrada per Vinyols i els Arcs i Montbrí del Camp.

Tancaré el paràgraf dedicat als carrers amb una incongruència que no entenc: per què em sembla que molt encertadament (per majestuositat i tradició, malgrat les al·lèrgies) s'han plantat *Platanus hispanica* a l'entrada del poble venint de Reus (foto 8) i en canvi no s'ha fet el mateix ni a la carretera de Montbrí del Camp ni a la de Vinyols i els Arcs ni a la de Cambrils? Que potser no són tan dignes? Que potser no són prou importants perquè no duen a la capital? No es pot pas dir que els vorals d'una i altra carretera no ho permetin (fotos 9 i 10).

Foto 11. La plaça de l'Om, avui totalment enrajolada, exemple del que s'anomena «plaça dura», anys enrere estava tota arbrada, tal com es veu en aquesta fotografia inclosa al llibre *Riudoms, la flor del Camp*, de Salvador Mestre Domingo.

Les places

Si parlem de places hem de començar per la de l'Om (foto 11) com a paradigma del que durant gairebé tres dècades s'ha anomenat «la política de les places dures», les quals han proliferat no només a Riudoms sinó a tot el país. No passa res, tothom s'equivoca, però cal rectificar. Les remodelacions en aquest sentit han començat ja a Catalunya tot i que a Riudoms encara no han arribat, ans el contrari, fa dos anys es va pavimentar el pati de les escoles velles (en pro de l'esport juvenil) i s'hi han acabat de treure pràcticament totes les poques moreres que hi quedaven (consulteu *Lo Floc*, 229, p. 3). En el seu moment, en el canvi de segle, algunes veus ja van denunciar el bunyol practicat a la plaça de l'Om, com també l'any 2001 hi va haver una sonada protesta contra la tala prevista dels plàtans de Sant Antoni que tocaven a la carretera de les Borges del Camp (consulteu *Lo Floc*, 220, pp. 6-9). En el primer cas la reforma formigonada va tirar igualment endavant (foto 12); en el segon hi va haver més sort i es va aturar (foto 13). Recordem aquí que als anys noranta a Sant Antoni ja es va fer desaparèixer el lledoner de darrere de l'escenari actual; el tronc sec hi va restar una bona temporada més (foto 14).

Foto 12. L'estiu de l'any 2018, quan es va fer aquesta fotografia, el pati de les escoles velles encara era de terra; al cap de poques setmanes es va cimentar, una mostra més del fet que a Riudoms es continuen prioritant les «places dures» en lloc d'encaminar-se cap a la cultura sostenible i verda.

Foto 13. Aquest estiu s'han complert vint anys de la campanya «Salvem els arbres de Sant Antoni», del juliol del 2001. Una de les accions per recordar l'aniversari ha estat repenjar la pancarta original a l'escalinata que duu a l'ermita. La foto és de l'estiu del 2021.

Foto 14. El tronc sec del famós i imponent lledoner de Sant Antoni va restar uns quants anys decorativament a l'escenari. Aquesta fotografia dels primers anys noranta és d'un festival de ballet de l'escola de dansa Isabel Cros.

Fotos 15, 16 i 17. L'emblemàtica plaça de l'Església de Riudoms ha perdut massa arbòria amb el pas de les dècades i actualment és difícil resistir-hi la calor a les hores centrals dels dies d'estiu.

Les fotografies antigues (fotos 15 i 16) ens mostren una plaça de l'Església tota verda, però el pas de les dècades ha anat suprimint els arbres cada vegada més fins arribar a l'extrem dels nostres dies (foto 17), ja comentat més amunt; ara només hi queda una jacaranda i un fals pebrer a la banda que dona al carrer d'Amunt, i dos arbres tocant al capdamunt dels Porxos. I, encara, justets perquè la poda severa que se'ls practica fa que ni llueixin ni ombregin. El problema ha arribat a tal punt que la cafeteria dels porxos ha hagut de posar para-sols per mirar de no deixar entrar el sol de tarda.

De la plaça de l'Arbre no hi ha res a dir, només que sorprèn que els sakures no creixin tant com al seu país d'origen. Potser és cosa del clima; no ho sé. En qualsevol cas, espero que no els passi el que ja es comença a detectar a Sant Antoni (foto 18): que alguns plàtans fan mala cara mig per falta d'aigua, mig per la cimentació dels escocells de la pista de ball. Confio que algú amb poder per arreglar-ho se n'adoni abans no sigui massa tard (a la foto 19 es veu com n'era, d'arbrat, antigament el lateral de l'ermita).

Foto 18 i 19. Anys enrere, com s'aprecia a la fotografia antiga, a Sant Antoni hi havia més arbres que ara. És cert que, per fortuna i gràcies a les manifestacions de l'any 2001, se'n van salvar uns quants, de plàtans, però si no s'hi actua aviat en veurem morir alguns per manca d'aigua, per falta de tractaments o per l'ofec que pot provocar la pavimentació de l'escocell.

Fotos 20, 21 i 22. A la plaça de les Monges (que caldria batejar, perquè aquesta nova no és ben bé la de la Mare Cèlia) s'hi han plantat tres oms, però la mesura no és suficient perquè el sòl està pavimentat (un exemple més –i nou– de «plaça dura»), la paret de l'edifici és aspra (per què no un jardí vertical?) i del banc estant veiem (i flairem) els contenidors de la brossa.

A la plaça de les Monges i a la de la Bàscula (oficialment no tenen aquest nom, però aprofito l'avinentesa per reivindicar que es bategin com històricament els pertoca) s'hi han plantat arbres. Perfecte. La desil·lusió aquí arriba quan un s'asseu als bancs d'aquests dos racons de poble ja que són just davant d'una bateria de contenidors. Descansant allí, ni la vista ni les olors són gaire agradables. Val a dir que si volem un Riudoms verd els arbres tampoc

ho són tot i que per tant a la plaça de les Monges s'hi podrien posar unes bones enfiladisses o un jardí vertical a la paret de l'edifici i parterres ben enjardinats i florits en lloc de formigonar tot el sòl. També penso que quan es va enderrocar part de l'edifici de les Monges (foto 20) és una llàstima que no s'aprofités l'ocasió per matar el xamfrà que forma amb el carrer de Sant Vicenç ja que hauria donat més visibilitat i perspectiva a aquell tomb, el qual hem de reconèixer que és una mica dolent (fotos 21 i 22).

I acabem el tomb per les places riudomenques a la dels Gegants. Algú ha provat de complir la funció lúdica que té portant-hi la canalla a ple dia a ple estiu? Impossible per la calor, la radiació solar i la temperatura que agafen gronxadors i tobogans. Els adults podem sortir a passejar durant la fresca del vespre i la nit, però ni la mainada ni la gent gran es poden esperar a aquestes hores. En un «Riudoms per a les persones», insisteixo, a l'estiu hauríem de poder fer vida al carrer durant el dia sense perill d'insolacions ni lipotímies. Per això caldria que la plaça dels Gegants tingués ombra a l'estiu, igual com té una ombra magnífica la zona de recreació per a la gent gran adjacent a la residència l'Onada, al final del passatge de la zona romana de la Mola. Compareu, si no, les fotografies 23 i 24.

Foto 23 i 24. L'espai per a gent gran del final del passatge de la zona romana de la Mola és perfecta amb la combinació de gespa i plàtans. No es pot afirmar el mateix de la plaça dels Gegants, ideada per al gaudi de la mainada, però només per als moments del dia en què la temperatura no s'enfila gaire. La darrera imatge és de Ricard Gili Ferré.

Els aparcaments

Dels aparcaments n'he parlat pel damunt quan explicava la possible remodelació del carrer de Sant Antoni. Ningú qüestiona avui dia la necessitat imperiosa que tenen pobles i ciutats de garantir espais d'aparcament tant per als seus veïns com per als visitants. Dotar un poble de serveis no consisteix només a construir un pavelló, un centre d'assistència primària, unes piscines, una zona escolar completa, sinó també a poder-hi accedir còmodament amb vehicle i poder-hi aparcar a prop. Per això les zones d'aparcament no poden ser simples solars ocupats no sé si legalment sinó que han d'estar en bones condicions: ben asfaltats, ben delimitats, amb els sentits de circulació marcats i amb ombra. Novament aquí cal una política decidida per condicionar els diversos «aparcaments» que d'una manera més o menys barroera i espontània han sorgit a Riudoms (fotos 25, 26 i 27). Potser també s'hauria de pensar en una qüestió gens menor, batejar-los d'acord amb la seva història: aparcament de l'Hort del Coques, aparcament de l'Hort de la Sorda,

Fotos 25, 26 i 27. A hores d'ara, les parcel·les que s'utilitzen de manera més o menys espontània com a aparcament de vehicles no estan reglades. A les fotografies veiem les de l'Hort de la Sorda, de l'Hort del Coques i del Camí del Coll d'en Boc. Caldria asfaltar-les, delimitar-les, marcar-los els sentits de circulació i ombrar-les.

aparcament dels rentadors, aparcament de la Soleiada, o el que s'escaigui en cada cas.

Per cloure aquest apartat no em puc estar de dedicar unes línies a la «zona comodí» dels Avellaners, de la Soleiada o no sé com n'hauria de dir. Jo n'hi dic «zona comodí» perquè el terreny privat entre el carrer dels Avellaners i el camí de les Passeres (un altre topònim per recuperar, per cert) és un espai polivalent a més no poder: pipican, aparcament, espai per a les atraccions de fires i circs, dreuera per a vianants (i vehicles!), parc infantil, descampat perquè la canalla hi jugui i hi corri amb bicicleta... No ho dic com una cosa negativa, ans el contrari, com la demostració clara de les necessitats dels veïns del barri que noten la manca de tots aquests serveis i es personen en aquell «solar abandonat» per cobrir-les. Però jo em pregunto, què passarà si un dia aquella vasta finca (foto 28) formada per diverses parcel·les de diversos propietaris s'urbanitza especulativament com ha passat en tants altres llocs i tot queda ple d'asfalt i d'habitatges? On aparcaran els veïns, els usuaris de la llar d'infants o els mestres ara que volen treure'ls la plaça de pàrquing de dins de l'escola Beat Bonaventura? On portarem els gossos a passejar, els nens a aprendre a pedalar i els adolescents a jugar a pilota? On portarem a prendre l'aire els nostres recent nascuts amb cotxet i els nostres avis amb cadira de rodes? El barri –i el poble– necessita un gran parc, un espai verd ampli i, si pot ser, frondós. Per què no el fem? Jo el reivindico.

Foto 28. El gran parc que Riudoms no té i que necessita (per jugar-hi, corre-hi, passejar-hi, llegir-hi, quedar-hi amb amics, fins i tot aparcar-hi...) es podria ubicar a l'encreuament entre el carrer dels Avellaners i el Camí de les Passeres. Sembla que aquestes parcel·les estan en sòl urbanitzable i recollides a les normes subsidiàries que haurien de derivar en un POUM, però potser seria bo fer-ne un replantejament ateses les necessitats d'aquesta zona que és, ahora, residencial i escolar.

Els xamfrans

Un altre aspecte que es podria cuidar al nostre poble és el dels xamfrans que per la causa que sigui queden buits. És en el moment en què un terreny queda per construir (avinguda de Catalunya entre els números 5 i 7, o el número 19) o s'hi enderroca una casa (carrer Major, 20, o la ja esmentada plaça de les Monges) quan la Casa de la Vila l'hauria de comprar i fer-hi una petita zona verda que espongi el nucli, amplii el camp visual, trenqui la linealitat dels carrers i el doti d'espais verds i d'esbarjo. En aquestes petites parcel·les hi podria haver una mica de tot, segons el cas, des de murals urbans i grafitis fins a jocs infantils, bancs per reposar, parterres florals o jardins verticals (fotos 29, 30 i 31).

Fotos 29, 30 i 31. Petites parcel·les que han quedat sense construir i que fan cantonada es podrien aprofitar per, segons el cas, fer-hi murals urbans, pintar-hi grafitis o col·locar-hi jocs infantils, bancs, parterres florals o jardins verticals.

Fotos 32, 33, 34, 35 i 36. Bons exemples del fet que, en la política municipal de dècades enrere, s'aprofitava qualsevol racó per enjardinar-lo i arbrar-lo.

Maneres diferents de fer

Observant críticament el poble per redactar el present article, m'adono de dues maneres de fer diferents. D'una banda, hi ha el que anomenaré una «política *démodée*» que posava arbres d'ombra en tot racó que hi cabessin, i flors i ceràmiques i cartells elegants (fotos 32-36). D'altra banda, trobem la «tendència actual» que consisteix a instal·lar mobiliari urbà de gust més dubtós (fotos 37 i 38), a parer meu.

Fotos 37 i 38. Exemples de la tendència actual del municipi, amb rotondes poc elegants i aus del paradís (*strelitzia reginae*) que, encara que a la imatge no s'aprecii prou, estan lligades a senyals de trànsit amb una brida (?).

Fotos 39 i 40. En aquestes dues fotografies fetes durant el curs 2020-2021 al començament del carrer dels Avellaners s'hi veuen cotxes aparcats damunt de la vorera i/o en llocs amb ratlla groga contínua.

El pati de l'escola Beat Bonaventura

El curs 2020-2021, unes quantes famílies de l'escola Beat Bonaventura s'han unit per tirar endavant una recollida de firmes per sol·licitar que el pati cimentat de darrere de l'edifici principal (entre aquest i la llar d'infants) deixi de fer-se servir com a aparcament per al personal docent i s'utilitzi com a pati per als alumnes. Dit així, a grans trets i amb poques paraules, sembla una proposta raonada. Però hi ha un però si entrem en detalls. On aparcarien llavors els mestres? Em remeto aquí al que he dit abans sobre el «descampat multiús dels Avellaners» ja que la quarantena de vehicles que actualment estacionen dins de l'escola no cabrien als carrers adjacents, del Freixe i dels Avellaners, ja prou saturats (fotos 39 i 40). Per tant, aquesta lícita demanda de les famílies de l'escola ha d'anar necessàriament lligada a un pla municipal d'aparcaments al barri. Atrament, fer-se el sord el 2021 pot esdevenir d'aquí vint o trenta anys allò del «pa per avui, gana per demà».

Aquesta escola pública té la sort de comptar amb una gran superfície de pati. Això ha estat un clar avantatge en temps de covid-19 perquè ha permès separar bé els grups bombolla. Però, tornant al tema que ens ocupa, és normal que tingui tan poca ombra natural (natural vull dir

produïda per arbres i no per tendals)? (foto 41) És normal que els arbres plantats ja fa uns quants anys tocant a la tanca de l'avinguda de Catalunya no creixin? (foto 42) Què els passa? Falta d'aigua, falta d'adob, espècie i/o poda inadequada? És saludable que la canalla – especialment la que es queda al menjador i la del casal d'estiu– passi tanta estona sota el sol del migdia? És bo que els nens tot i portar casquet surtin de l'escola més vermells que una tomaca madura? És humà que monitores del menjador amb diagnòstic d'al·lèrgia al sol hagin de treballar en aquestes condicions? És lògic que si un dia volguessin esdevenir «escola verda» i Riudoms és «vila florida» hi hagi tantes dificultats per trobar una ombra espessa que ens refresqui? O és que això de les escoles verdes i les viles florides són títols d'aquests que omplen l'expedient i fan la mar de bonic penjats en un despatx amb l'aire condicionat a tot drap, però que a la pràctica resten en paper mullat? Aplaudeixo, com no pot ser altrament, les indicatives de deslliurar de

Fotos 41 i 42. Els arbres del pati de les escoles noves, al costat de la tanca amb l'avinguda de Catalunya, fa anys que hi són però gairebé no fan ombra; el pati que toca amb el carrer del doctor Fleming és un dels que es podria enjardinar per fer més agradable el temps d'esbarjo.

fums les escoles, de fomentar el reciclatge ja a partir del parvulari i de promoure l'ús de carmanyoles en lloc de les empipadores boles de paper d'alumini. Cal continuar en aquesta línia, evidentment. Però, si us plau, per salut, per sostenibilitat, pel benestar de les persones, pensem-hi i plantem arbres, que no costa gaire.

Precisions finals

L'objectiu del present article és raonar i fer veure la necessitat urgent, arreu i a Riudoms, de fer més verds els pobles i ciutats. Ho hem de fer pel planeta en general i per tots nosaltres, les persones, en particular. La diferència de temperatura en un i altre escenari és brutal (figura 43). Cal fer-ho a l'espai públic per donar exemple i per gaudir-ne tots i fomentar-ho en l'àmbit privat igual que s'incentiva que a nivell particular es recicli, es reutilitzi, es consumeixi de proximitat, es vagi a peu en lloc d'en cotxe, es comparteixin vehicles, s'utilitzi el transport públic, es redueixin els plàstics, es prengui cistell o carretó per anar a comprar, s'instal·lin plaques solars, s'eradiquin els pesticides, es practiqui l'agricultura ecològica, etc.

Foto 43. S'han fet estudis que conclouen que una bona ombra (arbre amb la seva capçada original sense límits de poda) poden fer baixar entre 6 i 8 graus la temperatura i que, prop d'edificis, poden reduir fins un 30% la necessitat d'engegar l'aire condicionat.

Els espais verds són imprescindibles i els arbres, fonamentals per a l'ecosistema, diluir el CO₂ i afavorir la nidificació dels ocells. Cal triar bé les espècies, propiciar les autòctones del mediterrani i no mutilar-les amb podes massa severes; amb una de formació els primers anys i una de manteniment més espaiada en l'edat adulta n'hi hauria d'haver prou. Tots hauríem d'estar contents amb una política així de verda. Si a la tardor cauen les fulles, s'escombren i se'n fa compost. És el cicle de la vida. O no ens cau el cabell, a les persones, a mesura que envellim?

Tot el que he exposat en aquest article no és cap caprici personal sinó que em fonamento en el que diuen els estudis científics: que els espais verds afavoreixen la biodiversitat, la capacitat d'atenció infantil, la felicitat, etc., i sobretot que ajuden a mitigar els efectes d'uns estius que cada vegada es preveuen més llargs, secs i càlids. Recordem que pel 2050 es calcula que les temperatures a Catalunya hagin pujat fins a 3,5 graus. Voldria deixar clar també que si m'he decidit a escriure aquest text no és per criticar gratuïtament sinó per aportar idees per millorar Riudoms, sempre amb esperit positiu i constructiu, amb aquell afany de millora que és el que ens mou a emprendre projectes d'envergadura.

Per acabar, proposo un exercici. Us imagineu l'avinguda del Primer d'Octubre sense els tan estimats til·lers, sense la seva ombra i sense la seva fragància a finals de primavera? Doncs fem-ho a la inversa: imaginem-nos carrers com el de Sant Antoni, la Sardana... o el vostre també atapeït de til·lers o freixes o lledoners o jacarandes o mimoses o algun tipus de *prunus* o noguers o àlbers o ametllers o, per què no, ginkgos biloba? Perquè... una pregunta més: no ens deixen esmaperduts els grans parcs de les ciutats que visitem a Europa? O els que heu viatjat al Japó no heu quedat embadalits amb la precisió dels jardins nipons? O no us heu deixat endur els que heu passejat pel Central Park de Nova York? Copiem els bons models, vulguem ser com ells. I, més a prop, no us fa peça voltar pel parc de Sant Jordi de Reus, pel del Pescador de Cambrils (de més de 20.000 m²) o el de l'Hort d'Iglésies de la Selva del Camp (de 12.600 m²)?

Pic i pala! Plançó i terra bona! Endavant! >>

Nota

Quan no s'indica el contrari, les fotografies són de l'autora de l'article.

Ara

Com que una imatge val més que mil paraules, he demanat a Francesc Mestre Pellicé la seva ajuda per configurar tres propostes de futur diferents: un carrer, un parc i una plaça/xamfrà. Concretament hem fet la proposta del carrer Garbí, de la urbanització Molí d'en Marc, amb arbres d'ombra a banda i banda, cosa que es podria implantar no

Proposta de futur

només en aquesta zona residencial sinó en altres del poble. També el solar del carrer Major, 20, que fa cantonada amb el carrer de Gaudí, l'hem convertit en una zona verda d'homenatge al compositor Joan Guinjoan, que en té la casa natal davant. I hem suggerit crear un combinat de parc i zona d'aparcament al carrer dels Avellaners.